

Der gik naturligvis nogle Aar, inden Landbruget var rigtig fyldt med Penge, men saa begyndte de at strømme ind over Byerne. Penge og Kapital er jo nødvendige, Penge kan virke forældende og forskønnende for Livet, men de kan desværre ogsaa virke i høj Grad demoraliserende, og jeg tør trostigt sige, at var der i Krigsaarene nogen Demoralisation i Købstæderne, hvad der naturligvis var i betydelig Udstrækning, saa kan de Herrer Landboere ganske rolig gribe i deres egen Barm og sige: Ja, men vi hjalp skam til, alt hvad vi kunde. Jeg tror ikke, den ene Part har saa stort at bebrejde den anden. I et lille Land som vort har vi naturligvis altid Vanskeligheder at slaas med, som de ikke kender i de store Lande, men der er saa meget i, hvad man paastaar om denne Leven-højt, at man kan sige, at der kom en Tid, da Arbejderne virkelig fik Dækning for Dyrtid og for Arbejdstids Forkortelse, og hvad der ellers skulde ydes Dækning for. Det er ganske utvivlsomt, at der kom en Tid, da det gik nogenlunde let, nemlig Aarene 1918, 1919, 1920 — der var en 2—3 Aar, da Pengene strømmede temmelig rigeligt, og vi, der havde Ansvaret for Organisationernes Ledelse, kunde tale med Arbejdsgiverne om stadig at faa lagt noget paa Lønningerne. Vi mødte som Regel Afslag, idet de holdt den sædvanlige Tone: Det var der skam ikke Raad til. Men saa skiltes vi, og saa hændte det, at enkelte Arbejdsgivere gik hjem fra Møderne og forhøjede udenom deres Organisation Lønningerne, ja, fordoblede dem i mange Tilfælde, og sagde til os: I kan godt faa flere Penge, hvis det er nødvendigt. Det forarsagede os mange Vanskeligheder, men jeg tror at turde sige, at der midt i det hele var en vis Orden i Tingene, og i alle Tilfælde var Udviklingen af en saadan Natur, at vi ikke kom særlig højt op med Lønningerne her til Lands i Relation til, hvad der betaltes mange andre Steder. Naar vi i sin Tid paa Højdepunktet kunde notere en Gennemsnitsfortjeneste for en faglært Haandværker af 2 Kr. 50 Ø. pr. Time — eller 2 Kr. 52 Ø. for at være mere nøjagtig —, saa maa man sige, at det var en meget maadeholden Løn i Sammenligning med, hvad der mange andre Steder betaltes under Højkonjunkturerne. Imidlertid viste der sig meget hurtigt en Nedgangskonjunktur, under hvilken man — maaske i for stærk Form — hørte de samme Paastande som nu: Vi maa ned med de forfærdelig høje Lønninger, for de kan ikke holde. Jeg erkender, at det lykkedes dem, som er særlig interesseret deri, at faa sat Lønningerne ned i Aarene 1921 og 1922 og maaske lidt ind

i 1923, lykkedes ved forenede Anstrengelser fra Arbejderorganisationernes Modstandere at faa Lønningerne reduceret med $\frac{1}{3}$, en Reduktion, der gik langt ud over Faldet i Priserne paa Livsforbrødenheder. I Virkeligheden var denne Reduktion saa stærk, at den maatte medføre en Reaktion; da Priserne atter begyndte at stige, var det aldeles umuligt for de samme Bestræbelser at hindre en ny Stigning i Lønningerne. Denne Stigning havde imidlertid ikke den samme Egen-skab som den forudgaaende Lønreduktion, at den sprang langt udenom Pristallet. Lønreduktionen sprang udenom i nedad-gaaende Retning, men nu, da man skulde den anden Vej med Lønningerne, var det meget vanskeligt, for ikke at sige umuligt, at faa fuld Dækning for de nye Prisstigninger.

Til Paastanden om, at naar blot Produktionsomkostningerne, Lønningerne kommer ned, skal det hele nok vise sig at blive godt, vil jeg sige, at der er meget at tage i Betragtning her. For det første maa man ikke glemme, at vi staar lige foran et nyt Pristal, som ventes at ville give en almindelig Nedgang paa en halv Snæs Procent — man ved jo ikke noget bestemt, men man mener, at deromkring kommer Pristallet til at ligge. Vi har i Øjeblikket en Gennemsnitsfortjeneste pr. voksen Arbejder af ca. 1 Kr. 50 Ø. i Timen, og man vil let kunne udregne, at Faldet herefter vil blive 15 Ø. paa alle Timelønninger. Jeg kender saa udmærket den videnskabelige Læresætning, at man, naar Priserne stiger, ikke skal sætte Lønningerne op, men man skal sætte dem ned, for saa gaar Priserne ned af sig selv bagefter, men ærede Medlemmer vil sikkert forstaa, at det ikke er muligt med de nuværende Varepriser at praktisere en saadan Fremgangsmaade. Jeg ønsker ikke at sige noget slemt om Mellemanden eller om Handelen i det hele, men jeg vil sige saa meget, at det i mange Tilfælde viser sig, at Handelsinteresserne ligger i højeste Grad paa tværs af Haandværkets og Industriens og derigennem ogsaa af Arbejdernes Interesser. Jeg tror ikke paa Muligheden af noget egentligt Fald i Lønningerne ud over, hvad Pristallet medfører — dertil er det hele for nøgternt. Mange vil paastaa, at det var galt med Arbejdstidens Forkortelse. Sagen var den, at vi her til Lands kom bagefter de øvrige Lande, navnlig bagefter Vestens Industrilande, med Indførelsen af 8 Timers Arbejdsdagen, men hvad skete der i øvrigt ved Indførelsen af denne 8 Timers Arbejdsdag? Der skete det, at Hovedorganisationerne for Arbejdsgivere og